

**Themadag stalking  
Word jij ook niet losgelaten?**

**vzw ZIJN en vzw zij-kant  
21 september 2006  
College De Valk, Tiensestraat 41, 3000 Leuven**

**Verwelkoming**

Mevr. Vera Claes, nationaal secretaris zij-kant vzw en Koen Dedoncker, vzw ZIJN

De laatste jaren is er steeds meer maatschappelijke aandacht voor het thema 'stalking'. Het niet willen loslaten van een ex-partner, een kennis of een collega vormt dan ook terecht een probleem. Slachtoffers worden psychisch tot het uiterste gedreven. Niet zelden gebruiken stalkers ook fysiek geweld of worden verregaande beledigingen geuit.

Twee organisaties, de vzw's ZIJN en zij-kant, zijn, elk vanuit hun eigen invalshoek reeds sinds jaren bezig met het thema. Zij-kant, de progressieve vrouwenbeweging, is gespecialiseerd in het thema gender en gelijke kansen. Voor hen is stalking dan ook vooral een emancipatorisch thema: de meeste slachtoffers van stalking zijn vrouwen. De beweging ZIJN treedt van haar kant preventief en duidend op tegen geweld en misbruik binnen *elke* vertrouwensrelatie. Ook stalking behoort hiertoe.

**Een wetenschappelijke kijk op het fenomeen stalking en toelichting doctoraat**

Mevr. Anne Groenen, doctor in de criminologische wetenschappen

Met haar presentatie wil dr. Anne Groenen vooral een wetenschappelijk kader aanreiken, gebaseerd op haar doctoraat "Risicofactoren van geweld bij stalking".

Zoals ook mevr. Vera Claes reeds opmerkte, stipt ook dr. Anne Groenen aan dat er de laatste jaren een toenemende maatschappelijke aandacht voor het probleem 'stalking' kan vastgesteld worden. Tegelijkertijd wordt er meer belang gehecht aan de bescherming van de individuele privacy, heerst er een groter onveiligheidsgevoel en is ook de aandacht voor de problematiek van geweld op vrouwen sterk toegenomen. Al deze factoren zetten een kettingreactie in werking: nadat de media meer belangstelling toonde voor het probleem, kwamen ook politici en deskundigen in actie. Dit resulteerde in de indiening van een wetsvoorstel en de uitbreiding van de wettelijke regelgeving inzake stalking.

Een eenduidige definitie van stalking is evenwel moeilijk te geven. Toch kunnen in de verschillende juridische en gedragswetenschappelijke definities van stalking drie gemeenschappelijke elementen kunnen teruggevonden worden:

- er is steeds sprake van gedrag, gericht tegen een bepaald individu
- er is sprake van een patroon van dezelfde gedragingen, verschillende gedragingen of 1 gedrag
- de situatie wordt door het slachtoffer ervaren als ongewenst

wanneer gekeken wordt naar de omvang van het probleem, kan het volgende worden vastgesteld:

- meer vrouwen dan mannen worden slachtoffer van stalking: naargelang de studie schommelt het percentage mannen dat het afgelopen jaar te maken kreeg met stalking tussen de 1 à 2%, bij de vrouwen kan dit percentage oplopen tot 8%

- een groot deel van de stalkingslachtoffers doet geen aangifte.  
Wat zijn de kenmerken van zowel slachtoffers als daders?

- slachtoffers zijn in meer dan 70% van de gevallen vrouwen. Vrouwen jonger dan 40 jaar en alleenstaanden lopen een groter risico. De stalking gebeurt zowel door ex-partners en kennissen als door onbekenden. Geconfronteerd met stalking, kan er een grote diversiteit worden vastgesteld in reactiegedrag (vermijden van personen en plaatsen, het nemen van extra beveiligingsmaatregelen...). Familie en vrienden worden vaak het eerste in vertrouwen genomen over het probleem.
- Verdachten zijn hoofdzakelijk mannen (> 70%), en jonger dan 40 jaar. Ook hier vormen alleenstaanden een bijzondere risicogroep. De motieven voor stalking variëren van (o.a.) het aangaan of herstellen van een relatie over het koesteren van wraakgevoelens tot het uitlokken van angst bij het slachtoffer.

Het stalkinggedrag is erg divers en kan gaan om telefoneren, benaderen, opwachten, achtervolgen of bespioneren, geven van cadeaus en schrijven van e-mails/brieven. Ook bedreigingen en vandalisme behoren tot het stalkinggedrag. In 20 tot 50% van de gevallen, afhankelijk van de studie en de definitie van geweld, wordt er ook fysiek geweld gebruikt. In België ligt dit percentage, volgens een analyse van de parketdossiers, op 26,5%.

Verschillende factoren verhogen het risico op fysiek geweld bij stalking. Er is sprake van:

- een eerder geweldsdelict
- ex-partners en bedreigingen
- ex-partners en middelenmisbruik
- bedreigingen en vandalisme
- middelenmisbruik en vandalisme

→ aan de hand van dit model kunnen geweldvoorspellingen gedaan worden. In 45% van de gevallen kan het geweld aan de hand van dit model verklaard worden. Dit betekent ook dat er nog andere factoren meespelen, verder onderzoek blijft dus nodig.

### **Aanpak van stalking door de politie**

Dhr. Wim D'haese, commissaris, hoofd Jeugd- en Sociale Dienst Politie Leuven

De problematiek van het intrafamiliaal geweld (IFG) vormt voor de politie een prioritair project. De aanpak van stalking kadert binnen dit project IFG. Voor de politiezone (PZ) Leuven betekent dit concreet dat er verschillende speciale maatregelen en initiatieven genomen worden m.b.t. IFG en stalking. Enkele voorbeelden: het informeren en sensibiliseren van specifieke doelgroepen, ontwikkelen van gerichte initiatieven naar veelplegers, actief participeren aan multidisciplinaire initiatieven en het optimaliseren van de uitvoering van de politionele taken in het raam van de aanpak van IFG en van stalking. IFG wordt als volgt gedefinieerd: "Iedere vorm van fysiek, seksueel, psychisch of economisch geweld tussen leden van *een zelfde familie*, ongeacht hun leeftijd." → het gaat hier dan ook om "echtgenoten of personen die samenwonen of samengewoond hebben en die een duurzame affectieve en seksuele relatie onderhouden of onderhouden hebben".

De aanpak van stalking binnen het politiekorps gebeurt in 4 stappen: registreren, interveniëren, afhandelen en opvolgen. In elk van deze fases moet er gepast politieel gereageerd worden, wat wil zeggen dat er meer moet gebeuren dan enkel het volgen van richtlijnen en regelgeving. Stalking wordt daarbij benaderd als zowel een conflict als een misdrijf. Naast de wetgeving moet er ook rekening gehouden worden met bevindingen uit de gedragswetenschappen en bijvoorbeeld de eigen ervaringen uit het cliëntwerk.

## **Vervolgingsbeleid inzake stalking**

Mevr. Annemie Snoeckx, Substituut Procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg te Hasselt

Stalking = een emotioneel geladen misdrijf waarbij de bewijsvoering vaak niet evident is. Ook een gevangenisstraf is vaak niet voldoende om de stalker te doen stoppen. Daarom is het belangrijk om een snel en duidelijk signaal te geven dat stalkinggedrag niet door de beugel kan én moet het probleem op een multidisciplinaire manier worden aangepakt, in overleg met de welzijns- en gezondheidssector.

De wettelijke basis voor het vervolgingsbeleid inzake stalking ligt in enerzijds artikel 442 bis van het Strafwetboek, anderzijds in artikel 442 ter van het SW.

Art. 442 bis SW: "Hij die een persoon heeft belaagd terwijl hij wist of had moeten weten dat hij door zijn gedrag de rust van die persoon ernstig zou verstoren wordt gestraft met een gevangenisstraf van 15 dagen tot 2 jaar en een geldboete van 5 frank tot 300 frank of met één van die straffen alleen."

Art. 442 ter SW: verzwarende omstandigheden → het gaat hier om de drijfveer voor het stalken. Indien de stalking voortkomt uit bv. haatgevoelens gebaseerd op ras, herkomst, seksuele voorkeur... kan de minimumstraf verdubbeld worden.

Het vervolgingsbeleid is sedert 3 april 2006 gebaseerd op twee omzendbrieven, COL 3/2006 en COL 4/2006.

COL 3/2006 handelt over een uniforme wijze van identificatie en registratie van dossiers m.b.t. intrafamiliaal geweld.

COL 4/2006 doelt op de totstandkoming van een multidisciplinair en eenvormig strafrechtelijk beleid inzake partnergeweld. In deze omzendbrief zitten enkele krachtlijnen voor het parket vervat. Zo moet er krachtdadig en snel worden opgetreden, moet er een referentiemagistraat inzake partnergeweld worden aangesteld, moet er rekening gehouden worden met een nultolerantie waardoor seponering van klachten inzake stalking niet meer mogelijk is, moet het parket in een aantal gevallen onmiddellijk verwittigd worden en moet ook het slachtoffer terdege geïnformeerd worden.

Voor wat betreft de afhandeling van dossiers is het belangrijk dat alle klachten bij één magistraat in één enkel dossier gebundeld worden en dat er na afloop van het strafonderzoek voorzien wordt in ofwel een hulpverlening naar de dader, ofwel, indien strafbemiddeling niet kan o.w.v. de ernst van de feiten, een repressieve aanpak met dagvaarding, ter beschikkingstelling OM en een voorleiding voor de onderzoeksrechter.

Tot slot van haar uiteenzetting gaf mevr. Annemie Snoeckx toelichting bij het project partnergeweld van de provincie Limburg, waarbij een multidisciplinaire én een provinciaal eenvormige aanpak van het probleem centraal staat.

## **Hulpverlening aan daders en slachtoffers van stalking**

Mevr. Kris De Groof, Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, thema intrafamiliaal geweld.

### Kanttekeningen:

De omzendbrief inzake intrafamiliaal geweld heeft ook gevolgen voor de hulpverlening. Positief is dat er nu een duidelijk engagement is vanuit zowel politie als justitie om partnergeweld ernstig op te volgen. Toch zijn er nog enkele knelpunten. Zo wordt er een enorme inzet gevraagd van parket en politie om samenwerkingen met hulpverleningsinstanties op touw te zetten. Wat gebeurt er met de opvolging van hulpverlening na klacht neerlegging bij de politie? Het gebrek aan onderhandelingen met de Vlaamse Gemeenschap inzake deze samenwerkingen heeft ook tot gevolg dat er geen

globale invulling is, maar dat dit op verschillende plaatsen op verschillende manieren gebeurt.

Een tweede knelpunt situeert zich aan de kant van de plegers van intrafamiliaal geweld. De pleger vragen 'vrijwillig' de woonst te verlaten en bij familie, vrienden of in een opvangtehuis te verblijven is onvoldoende uitgewerkt. Deze regeling houdt geen veiligheids garanties in tegenover het slachtoffer, er is geen tijdsvermelding in verwerkt (hoe lang moet de pleger webljven?), een opvolging vanuit de politie of hulpverlening is onzeker en ook het verblijf in het opvangtehuis is onvoldoende uitgewerkt (wat zijn de doelstellingen?). Tenslotte moet hier ook de vraag gesteld worden of het slachtoffer wel te vinden is voor een uithuisplaatsing van de dader: niet alle slachtoffers willen zelf thuis blijven maar willen er eerder voor kiezen zelf weg te gaan.

#### Situering binnen het algemeen welzijnswerk

Wat *slachtoffers* betreft, situeert het thema stalking zich op ambulante niveau vooral in Slachtofferhulp, op residentieel niveau kunnen slachtoffers terecht in de Vrouwenopvangcentra en de Vluchthuizen. Voor *plegers* zijn er projecten als Dader-in-Zicht en Time-Out.

#### Hulpverlening algemeen welzijnswerk

Voor *slachtoffers*:

- Verstrekken van juridische informatie
- Verstrekken van praktische informatie (bv. geheim telnr., persoonlijke beveiliging...)
- Psychosociale begeleiding (o.a. duidelijkheid aanleren naar de pleger, werken met reële en irreële angsten, opstellen veiligheidsplan, netwerkuitbreiding,...)

Voor *plegers*: [Dader-in-Zicht](#)

#### Knelpunten

- registratie: onduidelijk hoeveel IFG binnenkomt bij Algemeen Welzijnswerk
- plegerhulpverlening spitst zich op dit moment te veel toe op een gedwongen hulpverlening: ook vrijwillige hulpverlening lijkt aangewezen

### **Beleid ter bestrijding van stalking**

Mevr. Mileen Koninckx, vertegenwoordigster van minister van Gelijke Kansen Christian Dupont

Partnergeweld vormt een beleidsprioriteit binnen de bevoegdheid gelijke kansen m/v. Een en ander wordt concreet vormgegeven door het Nationaal Actieplan Partnergeweld, door de ministerraad goedgekeurd in mei 2004. Het plan loopt tot 2007, de coördinatie en evaluatie is een opdracht van het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen. Het nationaal actieplan werd uitgewerkt op basis van 6 grote strategische doelstellingen:

- sensibilisering
- opleiding en vorming
- preventie
- opvang en bescherming van slachtoffers
- repressieve en andere maatregelen
- evaluatie

Meer informatie over het Nationaal Actieplan Partnergeweld is te vinden op de site van het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen: [www.iefh.fgov.be](http://www.iefh.fgov.be)

## **Lancering van de campagne Stalking door vzw ZIJN en zij-kant**

Beleidsaanbevelingen:

- er is nood aan vorming van politiemensen en hulpverleners over het fenomeen stalking
- de opvangmogelijkheden voor daders van stalking moeten uitgebreid worden

Campagne:

→ affichecampagne

→ website [www.stopstalking.be](http://www.stopstalking.be)

**Meer info:**

<http://stalking.medlegmo.unimo.it>

<http://www.stopstalking.be>

**verslag**

Annemie Vanthienen